

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН
України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПІДГОТОВЧОГО, 1-4
КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ РОЗУМОВО
ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ ОРІЄНТУВАННЯ
Підготовчий, 1-4 класи**

Укладач: Ярмола Н.А., канд. пед. наук, ст. наук.
співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту
спеціальної педагогіки НАПН України

Київ - 2014

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В якості кінцевої мети спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку висувається їх соціальна інтеграція. Успіх інтеграції в значній мірі залежить від соціально - побутової компетентності людини, її здатності самостійно організовувати свій побут. Тому підготувати кожної дитини до самостійної, незалежної від допомоги оточуючих, життя є головним завданням спеціальної школи. По суті, весь процес навчання і виховання дитини з інтелектуальною недостатністю спрямований на те, щоб забезпечити його соціальну адаптацію в суспільстві.

Соціальна адаптація являє собою один з механізмів соціалізації, що дозволяє особі активно включитися різні елементи соціального середовища, тобто посилено брати участь у праці і суспільного життя виробничого колективу, долучатися до соціального і культурного життя суспільства, влаштовувати свій побут відповідно до норм і правил соціуму. Соціальна адаптація - це безперервний процес, в якому взаємодіє особистість і суспільство.

Ефективність роботи з соціально-побутової орієнтуванні, здійснюваної на уроках і поза ними, залежить від узгодженості дій вчителя і вихователя, їх контакту, інформованості про роботу один одного, скоординованості планів роботи. Зв'язок з навчанням здійснюється за принципом випереджаючої, паралельної та подальшої взаємодії. У першому випадку вихователі, користуючись рекомендаціями вчителя по СПО, проводять екскурсії, бесіди, збирають разом з учнями різний матеріал з окремих тем, готуючи, таким чином, учнів до більш повного і усвідомленого сприйняття нового матеріалу на заняттях з СПО. У другому випадку вихователі паралельно з учителем проводять роботу, що дозволяє учням міцно засвоїти знання і вміння. Подальше взаємодія передбачає відстрочене у часі повторення пройденого на заняттях матеріалу, розширення і збагачення досвіду учнів, автоматизацію умінь, формування навички застосування отриманих знань та умінь у новій ситуації. Структура заняття з СПО визначається темою, завданнями і вибором методичних прийомів.

При проведенні кожного заняття реалізуються три основні групи взаємопов'язаних завдань:

- Освітні завдання, для реалізації яких вихователю необхідно здійснювати керівництво пізнавальною діяльністю розумово відсталих дітей; стимулювати навчально - пізнавальну діяльність учнів по оволодінню знаннями й уміннями.
- Корекційно - розвиваючі завдання припускають цілеспрямований розвиток мислення розумово відсталої дитини (пам'яті, уваги, емоційно-вольових якостей, працездатності).
- Виховні завдання - цілеспрямоване формування позитивних якостей особистості, світогляду, моральних переконань та естетичної культури.

Представлена програма спрямована на формування у розумово відсталих дітей необхідного для подальшої побутової і соціальної адаптації запасу знань, практичних умінь і навичок.

Соціально-побутове орієнтування дітей зі складними порушеннями розвитку істотно ускладнена в силу обмеженості їх пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, тощо. З великим трудом ними засвоюються навички орієнтування у суспільному житті: вміння користуватися громадським транспортом, навички спілкування, використання табличок, покажчиків, навички поведінки в магазині та інших громадських місцях. Глибоко розумово відсталі діти не в змозі самостійно освоїти зразки розв'язання елементарних побутових і соціальних завдань, досягти цього вони можуть лише за умови цілеспрямованого навчання і виховання.

Для успішного засвоєння навчального матеріалу важливо формувати уявлення дітей в процесі екскурсій, здійснювати цілеспрямовані спостереження за реальними об'єктами і життєвими ситуаціями, моделювати їх і виконувати практичні дії в реальних умовах. У навчанні дітей велике місце повинні займати ігрові методи і прийоми: дидактичні, сюжетно-рольові, ігрові ситуації і сюрпризні моменти.

Система роботи спочатку спрямована на повноцінне сприйняття дітьми необхідних відомостей, формуванні дій і прийомів, а потім - на різноманітне їх закріплення і регулярне застосування на практиці. Таким чином, педагогічна робота, має на меті досягнення кожною дитиною максимально можливого для нього рівня соціально-побутової компетентності. Для її успішної реалізації необхідно вирішити наступні основні завдання з формування в учнів:

- ✓ особистої гігієни,
- ✓ елементарної доступної організації харчування,
- ✓ доступних навичок догляду за житлом,
- ✓ навички догляду за одягом, взуттям та іншими предметами побуту;
- ✓ умінь спілкування: ставити і відповідати питання з конкретної ситуації, звернутися з проханням, дякувати, вітатися і т.п.;
- ✓ уявлень і знань про правила культури поведінки і взаємин з різними людьми (знайомими і незнайомими, старшими і молодшими тощо), накопичення відповідного досвіду;
- ✓ емоційно позитивного ставлення до оточуючих.

Ці завдання дозволяють визначити основні розділи програми соціально-побутової підготовки учнів:

1. Помешкання, школа, домівка.
2. Основи загальної гігієни.
3. Одяг та взуття.
4. Гігієна харчування.
5. Соціальна орієнтація.

**Підготовчий клас
70 годин (2 години на тиждень)**

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	<p>Вступне заняття Кабінет соціально-побутового орієнтування. Дотримання правил безпеки і санітарно-гігієнічних вимог у кабінеті соціально-побутового орієнтування.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування; розуміє правила безпеки і санітарно-гігієнічних вимог у кабінеті соціально-побутового орієнтування;</p>	<p>Формування уявлення про навчальні кабінети та правила безпечного поведіння в них.</p>
2.	<p>Помешкання, школа, домівка Школа. Орієнтування в школі (поверхи, кабінети, їдальня, спортивний зал, спальні кімнати, роздягальня, туалетні кімнати та ін.). Домівка (будинок, квартира, житлові кімнати, кухня, санвузел).</p>	<p>знає назви та призначення основних шкільних приміщень; може назвати власне місце проживання; індифікує поняття «школа»-«домівка»; має уявлення про призначення приміщень в школі та дома;</p> <p>*за допомогою вчителя (вихователя) орієнтується у класі та приміщеннях школи;</p>	<p>Формування в учнів зовнішньої організованості в навчальній діяльності; розвиток процесів пізнавальної діяльності – уваги, пам'яті шляхом формування у школярів нових знань. Розвиток просторового орієнтування у приміщенні школи.</p>
3.	<p>Основи загальної гігієни Частина тіла. Гігієна тіла. Призначення засобів особистої гігієни (мило, шампунь, гребінець, полотенце, туалетний папір) Виконання ранкового та вечірнього туалету Основи догляду за ротовою порожниною та зубами Основи догляду за шкірою та волоссям Основи догляду за шкірою рук, ніг та нігтями</p>	<p>називає та показує частини тіла; має уявлення про засоби особистої гігієни, знає їх призначення; має елементарні навички виконання ранкового та вечірнього туалету; за допомогою вчителя (вихователя) орієнтується у виконанні основних правил догляду за шкірою та волоссям, шкірою рук, ніг та нігтями</p>	<p>Формування уявлень про збереження та зміцнення здоров'я шляхом засвоєння правил особистої гігієни; Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни; Розвиток спостережливості, аналізу, порівняння, узагальнення, пізнавальної активності шляхом формування початкових уявлень про частини тіла та основ догляду за ним.</p>

<p>1</p> <p>4.</p> <p>5.</p>	<p>Одяг та взуття Види одягу та взуття (за сезонами) Призначення одягу та взуття (повсякденний, святковий, спортивний) Види застібок одягу та взуття (шнурівка, "липучка", ремені, застібка на блискавку, кнопки, гудзики тощо)</p> <p>Гігієна харчування Продукти харчування. Значення харчування. Посуд: тарілка, чашка, ложка та ін. (призначення та використання). Правила поведінки в шкільній їдальні та за</p>	<p>* за допомогою вчителя (вихователя) називає та показує частини тіла; може назвати кілька засобів особистої гігієни; під керівництвом виконує елементарні гігієнічні процедури по догляду за власним тілом;</p> <p>розрізняє види одягу та взуття за сезонами; розуміє його призначення; уміє застібати різні види застібок, шнурувати взуття;</p> <p>*має уявлення про види одягу; за допомогою вчителя (вихователя) може частково користуватися деякими видами застібок (шнурувати взуття)</p> <p>має уявлення про поняття «продукти харчування»; має загальне уявлення про значення харчування для людини (дитини); орієнтується в назвах посуду;</p>	<p>Збагачення уявлення про види одягу. Розвиток м'якої моторики, координації та точності рухів засобами загально розвивальних вправ в процесі виконання практичних вправ із різними видами застібок.</p> <p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності. Розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу за їх призначенням.</p> <p>Збагачення словникового запасу новими термінами та назвами продуктів, посуду. Розвиток процесів мислення шляхом порівняння різних видів продуктів. Розвиток емоційно-вольової сфери шляхом формування поведінкових аспектів.</p>
------------------------------	---	--	--

	<p>СТОЛОМ.</p> <p>6. Соціальна орієнтація Прізвище та ім'я. Домашня адреса. Поведінка дитини в автономній ситуації (якщо заблукав, загубився, відстав від класу, тощо). Побутова безпека (запах диму, загорання, витік води тощо). Безпечні місця для ігор і розваг. Уміння товаришувати.</p> <p>Правила поведіння на канікулах та в довільний час (Інструктаж).</p>	<p>вміє користуватися основними столовими приборами; дотримується правил поведінки за столом під час прийому їжі</p> <p>* уміє висловлювати почуття голоду; уміє користуватися основними столовими приборами (ложка, чашка); під контролем вчителя(вихователя) дотримується правил поведінки за столом під час прийому їжі</p> <p>знає своє ім'я та прізвище, адресу; знає, як звернутися по допомогу, якщо заблукав чи загубився; може визначити побутову безпеку (запах диму, загорання, водні затопи тощо); називає безпечні місця для ігор та розваг; називає предмети, якими не можна гратися вдома і надворі; уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками;</p> <p>знає правила поведіння на канікулах та в довільний час;</p> <p>*може назвати своє ім'я та прізвище; за допомогою вчителя (вихователя) називає безпечні місця для ігор та розваг; називає предмети, якими не можна гратися вдома і надворі;</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення на основі формування загальних уявлень про себе. Розвиток мислення шляхом формування вміння визначити небезпечні ситуації. Розвиток пам'яті шляхом вивчення необхідної інформації про себе. Розвиток зв'язного мовлення на основі формування загальних уявлень про безпечні місця для ігор і розваг. Виховання відчуття обережності та уважності.</p>
--	--	---	--

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- має уявлення про спеціальне приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування;
- знає правила поведінки у кабінеті соціально-побутового орієнтування;
- знає назви та призначення основних шкільних приміщень;
- має елементарні навички виконання ранкового та вечірнього туалету;
- має уявлення про засоби особистої гігієни, знає їх призначення;
- розрізняє види одягу та взуття за сезонами;
- уміє застібати різні види застібок, шнурувати взуття;
- має загальне уявлення про значення харчування для людини (дитини) ;
- вміє користуватися основними столовими приборами;
- знає своє ім'я та прізвище, адресу;
- уміє підтримувати доброзичливі стосунки з однокласниками;
- слухати і розуміти мовлення вчителя;
- відповідати на запитання вчителя;
- використовувати допомогу вчителя у процесі виконання практичних завдань.

Орієнтовні показники сформованості життєвих компетенцій учнів на кінець року:

- сформовані елементарні навички догляду за власним тілом (гігієнічні навички);
- сформовані елементарні навички правильної поведінки;
- сформована примітивна емоційно-ціннісна активність, пов'язана із потребою у їжі, спілкуванні з однолітками;
- закладено фундамент розвитку соціально-моральної активності, пов'язаної із входженням дитини у соціум.

1 клас
70 годин (2 години на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	<p>Вступне заняття Що вивчає предмет «Соціально-побутове орієнтування» Дотримання правил безпеки і санітарно-гігієнічних вимог у кабінеті соціально-побутового орієнтування (розширення та поглиблення знань)</p> <p>Помешкання, школа, домівка Орієнтування в школі: їдальня, спортивний зал, спальні кімнати, роздягальня, туалетні кімнати та ін.). Меблі (стіл, стул, шафа, ліжко, парта та ін.). Їх призначення. Основні правила організації робочого місця школяра. Складання портфеля.</p>	<p>Учень: дотримується правил поведінки на уроках і на перерві; безпеки у шкільних коридорах, на сходах, у дверях;</p> <p>уміє вільно орієнтуватися у приміщенні школи; знає назви меблів та їх призначення; уміє скласти портфель відповідно розкладу, підтримувати порядок на робочому місці; володіє елементарними навичками прибирання</p>	<p>Формування уявлення про навчальні кабінети та правила безпечного поводження в них.</p> <p>Формування просторового орієнтування шляхом розвитку навичок орієнтування у школі. Збагачення активного мовлення словами-назвами меблів.</p>
2.	<p>Основи догляду за власним житлом (прибирання у класі, застилання ліжка, правила дотримання порядку у власних речах).</p> <p>Основи загальної гігієни Розпорядок дня. Гігієна тіла. Засоби особистої гігієни (зубна щітка, мило, шампунь, гребінець, полотенець, туалетний папір). Регулярне виконання ранкового та вечірнього туалету. Основи догляду за ротовою порожниною та</p>	<p>*орієнтується у класі та у приміщенні школи; може розрізняти та називати назви меблів;</p> <p>під керівництвом притримується розпорядку дня; називає предмети загальної та особистої гігієни; називає ситуації, в яких потрібно додатково мити руки; за допомогою вчителя (вихователя) орієнтується у виконанні основних</p>	<p>Уточнення та розширення уявлень про збереження та зміцнення здоров'я шляхом засвоєння правил особистої гігієни.</p> <p>Формування наочно-дійового мислення шляхом встановлення послідовності дій при виконанні ранкового та вечірнього туалету.</p>

<p>3.</p>	<p>зубами. Основи догляду за шкірою та волоссям. Основи догляду за шкірою рук, ніг та нігтями.</p>	<p>правил догляду за шкірою та волоссям, шкірою рук, ніг та нігтями;</p> <p>*за допомогою вчителя (вихователя) може назвати кілька засобів особистої гігієни; під керівництвом виконує елементарні гігієнічні процедури по догляду за власним тілом</p>	<p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни.</p>
<p>4.</p>	<p>Одяг та взуття Види одягу (білизна, верхній одяг, колготи, носки, гольфи, тощо). Послідовність одягання та роздягання. Лицьова та виворотна сторона одягу. Сезонний одяг. Підбір одягу відповідно до сезону. Повсякденний догляд за одягом та взуттям (чистий, брудний). Види застібок одягу та взуття (розширення знань та вдосконалення практичних навичок).</p>	<p>розрізняє види одягу за сезонами та призначенням; знає ознаки лицьової та виворотної сторін одягу; послідовність одягання. вміє самостійно одягатися та роздягатися відповідно до сезону (за допомогою); може самостійно доглядати за власним одягом (складати у шафу, сортувати брудний-чистий); володіє умінням застібувати різні види застібок, зав'язування шнурків;</p> <p>* знає назви одягу; за допомогою вчителя (вихователя) може послідовно одягатися; частково орієнтується у сезонному одязі; за допомогою володіє умінням застібувати різні види застібок;</p>	<p>Збагачення уявлення про види одягу за сезонами та призначенням. Розвиток мілкої моторики, координації та точності рухів засобами загально розвивальних вправ в процесі виконання практичних вправ: одягання-роздягання, складання одягу, застібання застібок, зав'язування шнурків. Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності. Розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу за їх призначенням та розвитку вміння самостійного догляду за ним.</p>

5	<p>Гігієна харчування Здорове харчування. Корисні та шкідливі продукти. Правила харчування. Перші та другі страви. Правила поведінки за столом. Користування столовими приборами.</p>	<p>знає правила здорового харчування; називає корисні та шкідливі продукти; розрізняє перші та другі страви; дотримується правил поведінки за столом; впевнено користується столовими приборами; вміє прибирати за собою брудний посуд;</p> <p>*за допомогою вчителя (вихователя) називає корисні та шкідливі продукти; під контролем дотримується правил поведінки за столом; може користуватися столовими приборами</p>	<p>Збагачення словникового запасу новими термінами. Розвиток процесів мислення шляхом порівняння різних видів продуктів. Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння класифікувати та розрізняти корисні та шкідливі продукти. Формування навичок охайності та старанності. Розвиток емоційно-вольової сфери шляхом формування поведінкових аспектів.</p>
6	<p>Соціальна орієнтація Етикет взаємовідносин (правила спілкування з дорослими та однолітками). Культура спілкування з однолітками та колективом школи.</p>	<p>називає правила спілкування з дорослими та однолітками; знає, як потрібно звертатися до вчителів та працівників школи; вміє спілкуватися з однолітками та товаришувати;</p> <p>*може спілкуватися із однолітками; іде на контакт із вчителями;</p>	<p>Формування соціально-моральної активності шляхом розвитку різних форм поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм прийнятих у соціумі. Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі. Формування комунікативних умінь на основі використання вербальних та невербальних засобів спілкування. Розвиток емоційної сфери на основі формування початкових уявлень про позитивні якості особистості.</p>

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- має уявлення про навчальні кабінет соціально-побутового орієнтування та правила безпечного поводження в ньому;
- знає назви та призначення основних шкільних приміщень;
- уміє скласти портфель відповідно розкладу, підтримувати порядок на робочому місці;
- притримується розпорядку дня;
- постійно підтримує навички виконання ранкового та вечірнього туалету;
- користується засобами особистої гігієни, знає їх призначення;
- знає правила здорового харчування;
- вміє самостійно одягатися та роздягатися відповідно до сезону;
- знає правила спілкування з дорослими та однолітками

Орієнтовні показники сформованості життєвих компетенцій учнів на кінець року:

- сформовані навички фізичної активності догляду за власним тілом (гігієнічні навички);
- сформовано позитивне ставлення до однокласників;
- сформована емоційно-ціннісна активність, пов'язана із потребою у їжі, спілкуванні з однолітками;
- сформовано елементарну соціально-моральну активність, пов'язану із входженням дитини у соціум, зокрема, частковим оволодінням соціально прийнятними і схвалюваними формами поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм.

2 клас
(70 годин, 2 години на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
1.	<p>Вступне заняття Дотримання правил безпеки і санітарно-гігієнічних вимог у кабінеті соціально-побутового орієнтування (повторення та поглиблення знань).</p>	<p><i>Учень/учениця</i> має уявлення про обладнання приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування, зміст навчання та правила безпеки</p>	<p>Розширення уявлення про навчальні кабінети та правила безпечного поводження в них</p>
2.	<p>Помешкання, школа, домівка Види житлових будинків і господарських будівель у місті (багатоповерховий, часний будинок, під'їзд, ліфт, сходові клітки та ін.) та селі (житловий будинок, сарай, веранда та ін.), їх призначення. Правила безпечної поведінки в приміщенні школи та надворі. Безпека школяра. Правила поведінки під час масових шкільних заходів.</p>	<p>знає назви житлових будинків та господарських будівель, їх призначення; правила поведінки на сходових клітках, під'їздах, ліфті; правила безпечної поведінки у школі та надворі; має уявлення про правила поведінки під час масових шкільних заходів;</p> <p>*може назвати вид власного житлового будинку; під контролем вчителя (вихователя) дотримується безпечної поведінки в приміщенні школи та надворі;</p>	<p>Формування в учнів зовнішньої організованості в навчальній діяльності, точного виконання завдань вчителя; Розвиток процесів пізнавальної діяльності – уваги, пам'яті шляхом формування у школярів нових знань про види житлових будинків. Збагачення словникового запасу новими словами-назвами.</p>
3.	<p>Основи загальної гігієни Правила особистої гігієни. Значення їх дотримання для збереження і зміцнення здоров'я. Предмети особистої гігієни. Послідовність ранкового та вечірнього туалету.</p>	<p>вміє користуватися предметами особистої гігієни; знає їх призначення та способи користування ними; самостійно і послідовно виконує ранковий та вечірній туалет;</p>	<p>Збагачення словникового запасу назвами засобів особистої гігієни; Розвиток спостережливості, аналізу, порівняння, узагальнення, пізнавальної активності шляхом опанування навичками самостійно і послідовно виконувати ранковий та вечірній туалет.</p>
4.	<p>Одяг та взуття Види одягу та взуття (за сезонами).</p>	<p>розповідає про види одягу та взуття за</p>	<p>Виховання охайності та</p>

	<p>Призначення одягу та взуття (повсякденний, святковий, спортивний). Відповідність одягу погодним умовам. Підтримування чистоти натільної білизни, одягу, взуття.</p>	<p>сезонами; розрізняє одяг за призначенням; вміє підбирати одяг та взуття у відповідності з погодними умовами; намагається підтримувати власний одяг в чистоті; має охайний вигляд;</p> <p>*за допомогою вчителя (вихователя) підбирає одяг та взуття у відповідності з погодними умовами; розрізняє одяг за сезонами;</p> <p>знає вплив режиму харчування на здоров'я; називає назви продуктів та їх призначення; вміє визначати ті продукти, які є корисними для здоров'я, і ті продукти, вживання яких варто обмежити;</p> <p>*за запитаннями вчителя та допомогою доступних комунікативних засобів пояснює значення їжі для людини; може назвати улюблені страви;</p> <p>знає різні форми вітання і прощання; вміє правильно вітатися і спілкуватися із своїми однолітками та працівниками школи; знає, як звернутися по допомогу, якщо заблукав чи загубився; вміє підтримувати доброзичливі стосунки з</p>	<p>дисциплінованості, організованості. Формування навичок охайності та старанності. Розвиток операцій мислення на основі класифікації різноманітних предметів одягу за його призначенням та розвитку вміння самостійного догляду за ним.</p> <p>Збагачення уявлення про повноцінне харчування. Розвиток мислення на основі формування навичок розрізняти продукти «корисні»-«некорисні» продукти. Виховання охайності під час виконання правил споживання їжі.</p> <p>Формування культури спілкування з однолітками та працівниками школи. Виховання позитивного ставлення до оточуючих людей.</p>
5.	<p>Гігієна харчування Правила споживання їжі та режим харчування. Різнорманітність продуктів, їх значення в житті людини. Повноцінне харчування.</p>	<p>*за допомогою вчителя (вихователя) підбирає одяг та взуття у відповідності з погодними умовами; розрізняє одяг за сезонами;</p> <p>знає вплив режиму харчування на здоров'я; називає назви продуктів та їх призначення; вміє визначати ті продукти, які є корисними для здоров'я, і ті продукти, вживання яких варто обмежити;</p> <p>*за запитаннями вчителя та допомогою доступних комунікативних засобів пояснює значення їжі для людини; може назвати улюблені страви;</p>	<p>Збагачення уявлення про повноцінне харчування. Розвиток мислення на основі формування навичок розрізняти продукти «корисні»-«некорисні» продукти. Виховання охайності під час виконання правил споживання їжі.</p>
6.	<p>Соціальна орієнтація Правила етикету під час зустрічі й прощання з однолітками. Форми звертання з проханням до однолітків та дорослих. Знайомство з людьми. Побудова дружніх стосунків.</p> <p>Правила поведінки на канікулах та в довільний час (Інструктаж).</p>	<p>знає різні форми вітання і прощання; вміє правильно вітатися і спілкуватися із своїми однолітками та працівниками школи; знає, як звернутися по допомогу, якщо заблукав чи загубився; вміє підтримувати доброзичливі стосунки з</p>	<p>Формування культури спілкування з однолітками та працівниками школи. Виховання позитивного ставлення до оточуючих людей.</p>

		однокласниками; * вміє спілкуватися з однокласниками;	Формування соціально-адаптаційних навичок перебування у колективі.
--	--	--	--

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- усвідомлено користується засобами особистої гігієни;
- має уявлення про безпечну та небезпечну поведінку у побуті;
- знає важливість дотримання режиму харчування на здоров'я;
- сприймає та розуміє пояснення, інструкції вчителя щодо виконання практичних завдань;
- підтримує дружні стосунки з однолітками.

Орієнтовні показники сформованості життєвих компетенцій учнів на кінець року:

- сформовані навички фізичної активності догляду за власним тілом (гігієнічні навички);
- сформовано позитивне ставлення до оточуючих;
- сформована емоційно-ціннісна активність-прагне до спілкування, має товаришів;
- частково сформовано соціально-моральну активність, пов'язану із входженням дитини у соціум, зокрема, частковим оволодінням соціально прийнятними і схвалюваними формами поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм (притримується правил поведінки у школі).

3.		<p>алкоголю; *ознайомлений із інформацією про шкоду вживання тютюну і алкоголю; називає частини тіла та правила догляду за ними;</p>	
	<p>Одяг та взуття Повсякденний догляд за одягом (попередження забруднення, чищення). Сушіння мокрого одягу та взуття. Прання білизни. Засоби для прання.</p>	<p>знає правила повсякденного догляду за одягом; уміє доглядати за одягом, оцінювати його загальний вигляд, визначати ступінь забруднення і ушкодженості; може самостійно вичистити незначні забруднення одягу чи взуття; знає правила сушіння мокрого одягу та взуття; знає засоби для прання, може випрати мілки речі;</p>	<p>Розвиток координації рухів рук та дрібної моторики. Формування навичок самообслуговування: одягання взуття, зав'язування шнурків, застібання блискавок. Формування навичок охайності, старанності. Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу словами-назвами одягу.</p>
4.	<p>Гігієна харчування Збалансоване харчування. Овочі, фрукти, молочні продукти, їх значення для росту й</p>	<p>*може самостійно визначити забруднення одягу; за допомогою вчителя (вихователя) може вичистити незначні забруднення одягу чи взуття;</p> <p>знає значення збалансованого харчування; називає корисні продукти, розуміє їх значення для росту й розвитку організму;</p>	<p>Формування мотивації щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я шляхом усвідомлення значення «збалансоване харчування». Збагачення словникового запасу</p>

5.	розвитку організму. Вітаміни, їх значення для здоров'я.	називає групи харчових продуктів; має уявлення про вміст вітамінів у продуктах харчування; пояснює необхідність вживання різноманітної корисної їжі; пояснює значення вітамінів у житті людини; * називає корисні продукти харчування; частково розкриває значення вітамінів;	назвами корисних продуктів. Формування елементів самостійності в діяльності під час практичного засвоєння матеріалу. Розвиток пам'яті на основі пригадування продуктів, які містять вітаміни.
6.	Соціальна орієнтація Родинні стосунки. Члени родини. Що таке толерантність. Толерантне ставлення до людей, які мають проблеми зі здоров'ям.	знає всіх членів своєї родини; називає імена своїх рідних; висловлює власне ставлення до членів власної сім'ї; пояснює значення поняття «толерантність»; має уявлення про необхідність толерантного ставлення до людей, які мають проблеми зі здоров'ям; *знає імена членів своєї родини; називає найближчих родичів;	

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- знає правила безпечного поведіння в школі та дома;
- уміє складати розпорядок дня, дотримується його протягом дня;
- знає про шкоду вживання тютюну і алкоголю;
- уміє доглядати за одягом, оцінювати його загальний вигляд, визначати ступінь забруднення і ушкодженості;
- знає значення збалансованого харчування.

Орієнтовні показники сформованості життєвих компетенцій учнів на кінець року:

- сформовані навички фізичної активності догляду за власним тілом (гігієнічні навички);
- сформовано позитивне ставлення до оточуючих;
- сформована емоційно-ціннісна активність-прагне до спілкування, має товаришів;
- частково сформовано соціально-моральну активність, пов'язану із входженням дитини у соціум, зокрема, частковим оволодінням соціально прийнятними і схвалюваними формами поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм (притримується правил поведінки у школі).

4 клас
(70 годин, 2 години на тиждень)

№ п/п	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
<p>1.</p> <p>Вступне заняття Дотримання правил безпеки і санітарно-гігієнічних вимог у кабінеті соціально-побутового орієнтування (повторення та поглиблення знань).</p> <p>Помешкання, школа, домівка Наодинці вдома. Правила користування телевізором, комп'ютером, телефоном.</p> <p>2. Дії дитини за умови опосередкованої небезпеки: пожежа в іншій квартирі, іншому будинку тощо. Дорожня безпека. Перехід дороги в умовах обмеженої оглядовості. Світлофор. Поведінка біля залізничної колії.</p> <p>Одяг та взуття Охайність та особиста гігієна. Речі та одяг для прогулянки на природі, театру, школи (розширення знань). Види взуття. Правильний вибір взуття.</p> <p>3.</p>	<p>Учень/учениця має уявлення про обладнання приміщення для уроків соціально-побутового орієнтування, зміст навчання та правила безпеки;</p> <p>називає правила користування телевізором, комп'ютером, телефоном; знає телефони екстрених служб; знає послідовність дій при виникненні небезпеки; уміє обирати джерела допомоги відповідно до обставин; знає правила безпечного переходу дороги; називає значення кольорів світлофора;</p> <p>* називає небезпечні ситуації, що можуть статись; знає кольори світлофора;</p> <p>знає чому важливо мати охайний вигляд, дотримуватися правил гігієни; вміє підбирати одяг відповідно до ситуації; називає різні види взуття; знає його приналежність;</p> <p>*називає назви одягу та взуття;</p>	<p>Розширення уявлення про навчальні кабінети та правила безпечного поводження в них</p> <p>Формування мотивації щодо дотримання правил особистої гігієни та дотримання чистоти одягу та взуття на основі усвідомлення значення чистоти та охайності для здоров'я людини. Розширення уявлень про особисту</p>	

<p>4.</p>	<p>Основи загальної гігієни Чинники здоров'я. Показники розвитку дитини. Небезпека куріння, вживання алкогольних, наркотичних і токсичних речовин.</p> <p>Гігієна харчування Значення води для життя і здоров'я людини. Вибір продуктів харчування. Переваги натуральних продуктів. Негативний вплив смажених страв. Харчові отруєння. Перша допомога при</p>	<p>розрізняє їх за сезонами</p> <p>називає складові здоров'я, чинники впливу на здоров'я, чинники, що сприяють гармонійному фізичному розвитку; пояснює цінність людського життя і здоров'я; знає про шкідливий вплив куріння, вживання алкогольних, наркотичних і токсичних речовин; розпізнає корисні і шкідливі звички;</p> <p>* знає про шкідливий вплив куріння, вживання алкогольних, наркотичних і токсичних речовин;</p> <p>має уявлення про значення води у житті людини; пояснює небезпеку придбання продуктів харчування на стихійних ринках; називає переваги натуральних продуктів; розрізняє свіжі та зіпсовані продукти;</p>	<p>гігієну людини на підставі засвоєння правильного режиму дня та навичок особистої гігієни. Збагачення словникового запасу термінами, що позначають здоровий образ життя</p> <p>Розвиток емоційної сфери, логічного мислення на основі формування вмінь визначити чинники здоров'я. Формування позитивного ставлення до здорового способу життя. Формування початкових уявлень про загрозу життю та здоров'ю дитини шкідливих звичок. Розвиток сприймання та мислення на основі формування вміння класифікувати та розрізнити корисні та шкідливі звички.</p> <p>Збагачення уявлення про повноцінне харчування та значення води. Формування потреби у повноцінному харчуванні шляхом роз'яснення його значення. Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу назвами продуктів харчування.</p>
-----------	---	---	---

<p>5.</p>	<p>отруєнні.</p>	<p>знає, що потрібно робити у разі харчового отруєння,</p> <p>*може розрізнити свіжі та зіпсовані продукти;</p>	<p>Формування толерантного ставлення до ближнього. Розвиток потреби у піклуванні.</p>
<p>6.</p>	<p>Соціальна орієнтація Люди з особливими потребами. Гуманне ставлення до людей з особливими потребами.</p> <p>Правила поведіння на канікулах та в довільний час (Інструктаж).</p>	<p>має уявлення про людей з особливими потребами; знає, якої допомоги вони потребують;</p>	

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- знає правила безпечного поведіння в школі та дома;
- знає телефони екстрених служб;
- знає послідовність дій при виникненні небезпеки;
- знає про небезпеку куріння, вживання алкогольних, наркотичних і токсичних речовин;
- знає небезпеку вживання зіпсованих продуктів;

Орієнтовні показники сформованості життєвих компетенцій учнів на кінець року:

- вміє частково вирішувати завдання безпечної життєдіяльності;
- здатен елементарно піклуватися про себе та власне здоров'я;
- сформовано позитивне ставлення до оточуючих;
- сформована емоційно-ціннісна активність-прагне до спілкування, має товаришів;
- частково сформовано соціально-моральну активність, пов'язану із входженням дитини у соціум, зокрема, частковим оволодінням соціально прийнятними і схвалюваними формами поведінки та діяльності, засвоєнням моральних норм (притримується правил поведінки у школі).